

Streszczenie

Niniejsza praca dotyczy światów możliwych w poetyckiej i prozatorskiej twórczości Edwarda Stachury. Obok utworów, które zostały wydane za życia poety, uwzględniłam wybrane zapisy brulionowe, bardzo obszernie zaprezentowane przez Dariusza Pachockiego w dwutomowym wydaniu tekstów Steda *Bruliony. Zeszyty podróżne*. Część zapisów autora *Się* cytowałam wprost z oryginałów, którymi dysponuje Muzeum Literatury w Warszawie. Stamtąd pochodzą także niektóre, zaprezentowane w pracy, fragmenty korespondencji i recenzji. Wybrane cytaty z listów zostały przytoczone za odrębnymi publikacjami książkowymi lub prasowymi, co każdorazowo znajduje odnotowanie w przypisach.

W swej refleksji badawczej wyróżniłam osiem tzw. światów możliwych (świat aktualny, snów, metamorfoz, zagrożeń, języka, emocji, kreacji, czasu), szczególną rolę przypisując światu aktualnemu. To subiektywne wyodrębnienie z pewnością mogłoby zostać poszerzone lub zmodyfikowane zgodnie z czytelniczymi preferencjami odbiorcy i jego osobistym kierunkiem refleksji badawczej. Powyższa propozycja, zdaniem piszącej, pozwala na odpowiednie pogłębienie dotychczas wyodrębnionych obszarów interpretacji utworów Stachury, zwracając przy tym uwagę na zagadnienia rzadziej podejmowane, np. komizm w utworach Steda.

Teoria możliwych światów wywodzi się z prac logików i filozofów, jednak zdążyła doczekać wyczerpujących oraz interesujących analiz na gruncie literaturoznawstwa. Dla niniejszej pracy wiążące są zwłaszcza stanowiska, które zaproponowali Umberto Eco, Lubomír Doležel, Thomas Pavel, Marie Laure Ryeon i Ruth Ronen.

W obszarze wskazanych światów możliwych zostaną przedstawieni nie tylko pierwszoplanowi bohaterowie utworów Stachury, ale i niejednokrotnie on sam jako twórca zapisów autobiograficznych oraz artysta, któremu przyszło zmagać się z wyjątkowo barwną, acz mocno uproszczoną, własną legendą.

Wędrowka tropem wyodrębnionych światów pozwala także na pełniejsze przyjrzenie się ewolucji podmiotu tekstów Edwarda Stachury. Droga wiodąca od filozofii człowieka-ja ku trwaniu człowieka-nikt przynosi metamorfozę odczuwania i oceniania wielu zjawisk, z którymi konfrontuje się bohater-narrator. W różnorodności odczuć zachowane zostają natomiast prymarne cele odczuwającego: potrzeba intensywnego doświadczania istnienia oraz pragnienie unicestwienia śmierci.

Bogata i różnorodna twórczość Stachury z całą pewnością pozwala na kontynuację badań w obszarze światów możliwych, co być może zostanie uczynione przez entuzjastów literackiego dorobku autora *Siekierzady*. Trudna do zidentyfikowania ilość tekstów znajduje się w archiwach

domowych osób, które znały Stachurę lub ich krewnych – ewentualne udostępnienie tych materiałów może stać się kolejną okazją do pogłębienia wiedzy o twórczości tego nietuzinkowego artysty.

Summary

This thesis concerns the possible worlds in poetry and prose of Edward Stachura. In addition to composition that were published during the life of the poet, I took into account the selected records drafts, very extensively presented by Dariusz Pachocki in the two-volume edition of Sted's texts *Diaries. Travel notebooks*. Some of the author's provisions of *Się* I quoted directly from the originals, which the Museum of Literature in Warsaw has. Some excerpts of correspondence and reviews which are presented in the work, came from there. Selected quotes from the letters have been cited for separate books or press publications, which in each case is recorded in the footnotes.

In my research reflection I distinguished eight the so – called possible worlds (the current world, dreams, metamorphosis, threats, language, emotions, creation, time) by assigning a specific role to the current world. This subjective separation certainly could be extended or modified according to reading preferences of the recipient and his personal direction of research reflection. This proposal, according to the writer, allows to appropriate deepening of the previously separated areas of interpretation Stachura's works, paying attention to issues rarely taken, eg. the comedy in Sted's works.

The theory of possible worlds derives from the work of logicians and philosophers, but it managed to wait comprehensive and interesting analyses on the basis of literature. For this study there are especially binding posts which were suggested by Umberto Eco, Lubomír Doležel, Thomas Pavel, Marie Laure Ryeau and Ruth Ronen.

In the area of indicated possible worlds not only main characters of Stachura's works will be presented, but sometimes he as the creator of autobiographical records and as an artist who came to contend with an extremely colorful, though much simplified, his own legend.

Travel in separate worlds footsteps also allows to have a close look at the evolution of the texts' entity of Edward Stachura. The road leading from the philosophy of man - I to the duration of a man - nobody brings metamorphosis of feeling and evaluation of many phenomena with which the character-narrator confronts. The variety of sensations are preserved the primary goals of sentient : the need for an intensive experience of existence and the desire to annihilate death.

The rich and varied Stachura's creativity certainly allows for the continuation of research in the field of possible worlds, what might be done by enthusiasts of the literary achievements of the Axing's author. There is difficult to identify the number of texts in the archives of the domestic people who knew Stachura or their relatives – any sharing of these materials can become another opportunity to deepen the knowledge about the work of this remarkable artist.